

Ålands hälso-
& sjukvård

SOCIALKURATORERNA

vid Ålands hälso- och sjukvård

samt

SOCIALSKYDDET

4/2018

Sjukdom kan leda till stora förändringar i livet. Socialkuratorn kan då hjälpa till att hitta sätt att gå vidare, öka medvetenheten om livssituationen och om egna resurser och möjligheter.

Vi socialkuratorer finns som stöd för patienter och anhöriga och kan vid behov erbjuda olika former av stödsamtal.

Vi kan ge vägledning och hänvisning för vidare kontakter i frågor gällande sociala förmåner, sociallagstiftning, avgifter och om samhällets övriga resurser.

Är du inlagd, går på behandling eller under utredning har du möjlighet att själv eller via personal ta kontakt med en socialkurator. Den psykiatriska kliniken har egna socialkuratorer som du bäst når via sjukhusets växel.

Kontakta socialkuratorerna via ÅHS växeltelefon 018-5355.

SOCIALKURATORNS HUVUDSAKLIGA ARBETSUPPGIFTER

- Information och rådgivning i sociala frågor
- Stödsamtal med patient och anhöriga
- Bidra med sakkunskap i planering av patientens vård, rehabilitering och uppföljning.
- Kartlägga patienten och de anhörigas sociala förmåner och vid behov bistå med ansökan.
- Vara en kontaktlänk mellan olika instanser både internt och externt.

PATIENTAVGIFTER (sjukhus)

Besök hos läkare	30 €/besök
Besök på akutklinik	48 €/besök
Besök hos vårdpersonal	15 €/besök eller 25 €/besök
Vårddygnsavgift, vuxen	35 €/dygn + 15 € grundavgift
Uteblivet besök som inte avbokas (gäller även polikliniska besök till socialkurator)	48 €/besök

HÖGKOSTNADSSKYDDET

Allmänt högkostnadsskydd på 475 €

Högkostnadsskyddet gäller samtliga patienter mellan 20–74år om inte den beskattningsbara inkomsten understiger 16 000 euro/år.

Högkostnadsskyddet beroende på inkomstnivå

Högkostnadsskyddet för personer med beskattningsbar inkomst **under 14.000 euro** i senast fastställda statsbeskattning uppgår till **125 euro**.

Högkostnadsskyddet för personer med beskattningsbar inkomst på 14.000 euro men **under 16.000 euro** i senast fastställda statsbeskattning uppgår till **250 euro**.

Det krävs att du lämnar in en kopia på beskattningsintyget för senast fastställda beskattning för att visa på din rätt till lägre högkostnadsskydd. Beskattningsintyget lämnas till information/växeln vid huvudentrén på sjukhusområdet eller direkt till ÅHS ekonomiavdelning eller skickas per e-post till kund.ekonomi@ahs.ax

Högekostnadsskydd för sjukpensionärer på heltid är 250 €

Högekostnadsskyddet gäller för personer med sjukpension, invalidpension eller rehabiliteringsstöd på heltid fr o m första hela kalendermånaden som sjukpensionär/rehabiliteringsstödmottagare och under perioden som sjukpensionär /rehabiliteringsstödmottagare. När en person med sjukpension erhåller ålderspension har personen rätt att behålla det lägre högekostnadsskyddet om 250 euro kalenderåret ut. Om du har inkomster under 16.000 euro per år kan du ansöka om inkomstbaserat högekostnadsskydd enligt ovan.

Högekostnadsskydd för barn- och ungdomar är 100 €

Högekostnadsskyddet gäller barn- och ungdomar t o m det kalenderår de fyller 20 år uppgår till 100 euro.

Högekostnadsskydd för personer som under året fyller 75 år är 125 €

Högekostnadsskyddet gäller personer som fyller 75 år eller mer under kalenderåret och uppgår till 125 euro.

För ytterligare information hänvisas till handboken för patientavgifter. Frågor kan även riktas till ekonomiavdelningen, tfn (0)18-538410, tfn (0)18-535611 eller tfn (0)18-535161 eller via e-post kund.ekonomi@ahs.ax

AVGIFTER FÖR VÅRD UTOM ÅLAND

Du som patient betalar patientavgift till den vårdinrättning som du är remitterad till. För betald patientavgift till offentlig sjukvårdsinrättning i riket, vänligen sök ut eventuella vårdersättningar på grund av uppnått högkostnadsskydd hos vårdgivaren.

Patienter som remitterats från ÅHS och erhåller vård via privata sjukhus betalar i vissa fall ingen patientavgift på plats. Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) debiterar då en patientavgift enligt ÅHS avgiftsstadga.

Då du betalat patientavgifter för vård utanför Åland, och är remitterad från ÅHS, kan du lämna in kvitton på avgifterna till:

ÅHS Ekonomiavdelning

PB 1091

AX-22 111 Mariehamn

Eventuella betalda patientavgifter utöver vad reglerna om högkostnadsskydd föreskriver återbetalas.

Uppge därför även ditt bankkonto för eventuell återbetalning.

Patientavgifter för vård på avdelning som understiger 15 € räknas inte med i högkostnadsskyddet och behöver därmed inte lämnas in. Vid förfrågningar angående högkostnadsskydd och återbetalning kontakta

ÅHS Ekonomiavdelning, Kundfakturor

Telefon: 018-5355 (vxl)

E-post: kund.ekonomi@ahs.ax

För närmare information se broschyr:

Patientavgifter inom Ålands hälso- och sjukvård.

TRANSPORTKOORDINATOR

Inom ÅHS finns en transportkoordinator som samordnar patienttransporter mellan sjukhus. Transportkoordinatören kan också vara behjälplig då du remitterats till annat sjukhus och har frågor om hur du bäst tar dig dit.

Transportkoordinatören nås via vardagar mellan 8-14 på telefon: 535420 eller på epost: patientresa@ahs.ax.

ERSÄTTNING FÖR SJUKVÅRDSKOSTNADER

Läkemedelskostnader

FPA kan ersätta kostnader för läkemedel, salvbaser och kliniska näringspreparat som ordinerats av läkare. Ersättning ges efter självrisk om 50 €.

- Grundersättning 40 %
- Vid svåra sjukdomar specialersättning 65 % eller 100 % (självrisk 4,50 €/preparat vid 100 % ersättning) - läkarintyg B bör finnas på FPA innan köpet görs.
- Tilläggsersättning för stora läkemedelskostnader:
Om självriskandelen av dina läkemedelskostnader överstiger 605,13 € under 2016 har du rätt till tilläggsersättning. Du betalar då endast en självriskandel på 2,50 € per läkemedel och köp. FPA meddelar när gränsen överskridits.

Privat undersökning och behandling (FPA)

Ersättning för läkararvoden är samma taxa som FPA har fastställt.

Resekostnader (FPA)

FPA betalar ersättning för resor orsakade av sjukdom, graviditet eller rehabilitering. Den andel som överstiger självriskens ersätts och ansökningstiden är 6 månader.

- Självriskens per enkel väg är 25 €.
- Självriskens under ett kalenderår är 300 €. FPA ersätter hela den överstigande delen. Årssjälvriskens består av självriskandelar, engångsavgifter som är mindre än självriskandelen (meddela själv till FPA) och följeslagarens resekostnad. FPA meddelar när gränsen överskridits.
- Övernattningsspenning är högst 20,18 €/natt.
- Om man använder egen bil är kostnaderna 0,20 €/km. I allmänhet ersätts resan för allmänt forskaffningsmedel, men även för t.ex. taxi eller egen bil, beroende på sjukdomens art.
- Om läkare eller vårdpersonal anser att behov av följeslagare finns och detta framgår på reseintyget kan FPA även ersätta resekostnaden för följeslagare.

UTKOMST

Sjukdagpenning/invalidpension (FPA)

Den som är 16–67 år och på grund av sjukdom är oförmögen att arbeta kan få skattepliktig sjukdagpenning som ersättning för inkomstbortfallet (även företagare, arbetslösa eller den som inte har inkomster). Ansökningstid 2 månader.

- Självrisktiden vanligen insjukningsdagen + 9 därpå följande vardagar^{*)}. Uppfylls inte arbetsvillkoret tillämpas en självrisk om 55 vardagar^{*)} i följd.
- Betalas maximalt i 300 vardagar^{*)}.
- För kortare sjukskrivning behövs läkarintyg A, för längre behövs läkarintyg B.
- När FPA har betalat sjukdagpenning för 90 vardagar behövs Företagshälsovårdens utlåtande om arbetstagarens återstående arbetsförmåga och möjligheten att fortsätta i sitt arbete. Utan detta utlåtande upphör utbetalning av sjukdagpenning.

Partiell sjukdagpenning

Man kan få partiell sjukdagpenning genast efter sjukdagpenningens självrisktid (dagen för insjuknandet + 9 därpå följande vardagar). Förutsättningen är att man är heltidsanställd och att arbetsgivaren samtycker till deltidsarbete (40–60 %) på viss tid. Betalas för 12–120 vardagar^{*)}.

^{*)} som vardagar räknas inte helgdagar (röda dagar).

Sjukpension (FPA och arbetspensionsanstalterna)

När en sjukdom leder till arbetsoförmåga, söker man i regel först sjukdagpenning. Om arbetsoförmågan fortsätter efter sjukdagpenningens rätten upphört söker man sjukpension.

Läkarintyg B ska bifogas.

Olika former av sjukpension:

- Rehabiliteringsstöd (en tidsbegränsad sjukpension, för 16–64 åriga)
- Full sjukpension (för 16–64 åriga)
- Delinvalidpension (bara arbetspension, för 16–64 åriga)

Specialvårdspenning (FPA)

Ersätter inkomstbortfall då en förälder är förhindrad att arbeta på grund av deltagande i vård eller rehabilitering av sjukt barn under 16 år (på sjukhus eller för hemvård i anslutning till sjukvård). Läkarintyg D bifogas. Ansökningstid 4 månader.

- Beviljandet förutsätter att arbetsgivaren inte betalar lön under tiden.
- Deltagandet i vården behöver vara minst 6 timmar/dag. Även restid beaktas.
- Baseras på inkomsten, beräknas på samma sätt som sjukdagpenning.

Handikappbidrag för personer under 16 år (FPA)

Långvarigt sjuka eller funktionshindrade barn (upp till 16 år) kan beviljas handikappbidrag. Bidraget förutsätter att omvårdnaden av barnet innebär en större belastning för föräldrarna än vad som är vanligt jämfört med omvårdnad av friska barn i samma ålder. Läkarintyg C (eller B) ska bifogas.

- Bidraget har 3 nivåer:
 - grundbelopp (vid särskild belastning) 92,14 €/mån
 - förhöjt belopp (vid påfallande stor belastning) 215 €/mån
 - högsta belopp (vid synnerligen stor belastning) 416,91 €/mån
- Förutsätter att belastningen pågår i minst 6 månader.
- Bidraget är skattefritt och oberoende av inkomster och förmögenhet.
- Kan beviljas retroaktivt för högst ett halvt år.

Handikappbidrag för personer över 16 år (FPA)

Personer som är 16–64 år kan få handikappbidrag när en sjukdom eller ett handikapp orsakar nedsatt funktionsförmåga, behov av hjälp och särskilda kostnader. Funktionsförmågan ska vara nedsatt i åtminstone ett år och vara utan avbrott. Läkarintyg C ska bifogas.

- Bidraget har tre nivåer:
 - grundbelopp 92,14 €/mån
 - förhöjt belopp 215 €/mån
 - högsta belopp 416,91 €/mån
- Bidraget är skattefritt och oberoende av inkomster och förmögenhet.
- Kan beviljas retroaktivt för högst ett halvt år.

Vårdbidrag för pensionstagare (FPA)

Vårdbidrag för pensionstagare kan beviljas åt den som har ålders- eller sjukpension. Sökande bör ha en nedsatt funktionsförmåga som innebär att man behöver hjälp av andra för att klara de normala dagliga funktionerna. Enbart hjälpbehov i hushållssysslor berättigar inte till vårdbidrag. Förutsättningen är att funktionsförmågan är nedsatt i åtminstone ett års tid. Bidraget indelas i tre kategorier utgående från behovet av hjälp, handledning och tillsyn samt storleken på särskilda kostnader. Läkarintyg C ska bifogas.

- Vårdbidragets
 - grundbelopp är 70,52 €/månad
 - förhöjt vårdbidrag 153,63 €/månad
 - högsta vårdbidraget 324,85 €/månad, veterantillägg 105,06 €/månad.
- Bidraget är skattefritt och oberoende av inkomster och förmögenhet.
- Kan beviljas retroaktivt för ett halvt år.
- Beviljas även till person som vårdas på institution.

Bostadsbidrag (FPA)

FPA kan bevilja bostadsbidrag för låginkomsttagare: allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionstagare.

Stöd för närståendevård (socialkansliet i hemkommunen)

Kan beviljas vid vård av åldring, funktionshindrad eller en sjuk person i hemmet.

- Skattepliktig inkomst. En vårdare som är under 65 år införtjänar pension.
- Kriterier för beviljande varierar från kommun till kommun.
- Ofta ska C-intyg (eller kopia) eller fritt formulerat läkarintyg bifogas.

Utkomststöd (socialkansliet i hemkommunen)

Utkomststödet är avsett att trygga utkomsten då inkomsterna inte räcker till för rimliga levnadskostnader, t.ex. då sjukdom kan orsaka tillfälliga utkomstsvårigheter. Då lönar det sig att kontakta socialkansliet i den egna kommunen.

HJÄLP I HEMMET

Hemservice och stödtjänster (socialkansliet i hemkommunen)

Kan sökas om man på grund av sjukdom eller nedsatt funktionsförmåga behöver hjälp i hemmet för att klara sig.

- Hjälp med vardagssysslor (t.ex. tvätta sig, inte städning)
- Stödtjänster (t.ex. måltids-, bastu- och tvättjänster)
- Färdtjänstresor som är avsedda att användas för nödvändiga resor och fritidsresor i det dagliga livet. Kriterier för beviljande varierar från kommun till kommun.
- Avgiften fastställs enligt inkomster och hjälpbehov.
- Mera information från hemserviceledaren i kommunen.

Trygghetstelefon (socialkansliet i hemkommunerna)

Beviljas för personer som på grund av sviktande hälsa kan hamna i en situation då de inte kan kalla på hjälp med vanlig telefon. Med trygghetstelefonen kan man tillkalla hjälp till hemmet dygnet runt.

- Kopplas till telefon
- Installations- och månadsavgift uppbärs.

Hemsjukvård (Ålands hälso- och sjukvård)

Hemsjukvårdare hjälper med vårdåtgärder och med anskaffning av bl.a. hjälpmedel och vårdmaterial. Avgiftsbelagt.

HANDIKAPPSERVICE (socialkansliet i hemkommunen)

Med handikappad avses den som på grund av skada eller sjukdom under långa tider har särskilda svårigheter att klara av de funktioner som hör till normal livsföring.

Till handikappservice hör:

- Färdtjänst (minst 18 enkelresor/månad, självriskan varierar mellan kommuner)
- Omändringsarbeten i bostaden samt redskap och anordningar som hör till bostaden (t.ex. trösklar och duschutrymmen)
- Serviceboende
- Personlig assistans
- Stöd till redskap, anordningar och specialkostnader
- Anpassningsträning

Läkarintyg ska bifogas.

Parkeringstillstånd för handikappade (Polisen på Åland)

Polisen kan bevilja parkeringstillstånd för gravt handikappade (minst invaliditetsklass 11).

- Tillståndet är personligt, giltigt i högst 10 år och avgiftsbelagt.
- Läkarintyg ska bifogas där invaliditetsklassen framgår.
- Den som har fått parkeringstillstånd kan ansöka om befrielse från fordonsskatt från Statens Ämbetsverk.

REHABILITERING

Medicinsk rehabilitering (Ålands hälso- och sjukvård, FPA)

Till medicinsk rehabilitering hör t.ex. fysio-, ergo-, tal- och psykoterapi, neuropsykologisk rehabilitering, rehabiliteringsperioder i öppen vård eller vid anstalt samt olika hjälpmedel, proteser och peruker.

- Ansöks om från sjukhus eller hälsovårdscentral. Läkaren skriver remiss och/eller betalningsförbindelse.
- Krävande medicinsk rehabilitering söks från FPA. Rehabiliteringsplan eller habiliteringsplan (läkarintyg B) av vårdande läkare behövs.

Yrkesinriktad rehabilitering (FPA, arbetspensionsanstalt m.fl.)

Yrkesinriktad rehabilitering innefattar t.ex. rehabiliteringsundersökning, arbetsträning, omplacering, omskolning samt stöd för näringsverksamhet. Läkarintyg B bifogas.

- Ansökan om yrkesinriktad rehabilitering riktas till FPA, arbetspensionsanstalter, Arbetskraftsbyråer eller försäkringsbranschen.

Anpassningsträningsskurser (patientorganisationer, FPA m.fl.)

Syftet är att underlätta anpassningen till den nya livs-situationen som sjukdomen medfört. Ofta kan anhöriga också delta. Vanligen behövs läkarintyg B.

Rehabiliteringspenning (FPA)

Både rehabiliteringsklient och anhörig kan få rätt till rehabiliteringspenning om utkomsten inte på annat sätt är tryggad under rehabiliteringstiden. Ansökningstid 4 månader.

AVDRAG I BESKATTNINGEN (Skattebyrån)

- **Invalidavdrag från inkomstskatt**

- För personer med bestående invaliditetsgrad (minst 30 %).
- B-intyg, invaliditetspensionsbeslutet eller fritt formulerat läkarintyg sänds till skattemyndigheterna.

- **Hushållsavdrag**

- T.ex. kostnaderna för privat hemservice är avdragbara till 50 % (anlitande av firma) eller 20 % (av hushållet anställd person): Självrisken 100 €, max 2400 €/person/år.
- Ansöks i samband med skattedeklarationen.

- **Avdrag för sjukdomskostnader**

Beviljas endast i kommunalbeskattningen. För närmare information kontakta skattebyrån.

- **Momsfri socialservice**

Man har rätt till momsfri socialservice om man har nedsatt funktionsförmåga och det finns ett hjälpbehov i vardagen t.ex. skötsel av hemmet, stödtjänster, matservice osv.

Kriterierna för att få servicen momsfri är att man ska använda sig av ett kommunen godkänt företag och tillsammans skriva ett serviceavtal. Företaget kan begära ett läkarintyg som konstaterar att det finns en nedsatt funktionsförmåga. Momsens andel av fakturan är ca $\frac{1}{4}$ och dessutom kan man nyttja hushållsavdraget på 50 %.

PATIENTENS RÄTTSSKYDD

PATIENTENS STÄLLNING OCH RÄTTIGHETER

Lagen om patientens rättigheter, lagen om patientskada och medicinskadeförsäkringen är avsedda att trygga patienten i konfliktsituationer och vid patientskada i samband med vården.

Patientskadeanmälan

Hälso- och sjukvården är alltid förknippad med risker som ibland inte går att undvika, hur högklassig vården än är. I enlighet med patientskadelagen ersätter patientförsäkringen personskador som åsamkats patienter i samband med hälso- och sjukvård.

Patientförsäkringscentralen sköter regleringen av dessa skador.

Anmärkning mot vård eller bemötande

Om du vill göra en anmärkning mot den vård eller det bemötande du fått av personal inom ÅHS kan du göra detta på av landskapsregeringen fastställd blankett.

Via en anmärkning lyfter du upp problem till ansvarig person på respektive enhet. En anmärkning resulterar däremot aldrig i någon ekonomisk ersättning.

Läkemedelsskadeanmälan

Med läkemedelsskada avses kroppssjukdom eller kroppsskada eller med dem jämförbar allvarlig psykisk sjukdom som sannolikt förorsakats av läkemedel.

- Klient- och patientombudsmannen hjälper och ger råd.
- Blanketter för anmälan och/eller anmärkning fås bl.a. på sjukhuset, hälsocentralerna och på klient- och patientombudsmannens hemsida:

<http://www.ombudsman.ax/patientombudsman/missnojd-halso-och-sjukvard>

INTRESSEBEVAKNING (Statens ämbetsverk)

Magistraten eller tingsrätten kan förordna en intressebevakare för en person som inte själv klarar av att bevaka sina intressen eller sköta sina angelägenheter. Detta kan gälla ekonomi, fastighetsförvaltning men även vårdfrågor.

Intressebevakare kan vara en anhörig/närstående eller den allmänna intressebevakaren vid Ålands rättshjälpsbyrå.

Beslut tas utifrån ansökan/anmälan samt bifogat läkarintyg.

Genom att skriva en intressebevakningsfullmakt kan du i förväg se till att dina angelägenheter sköts också om du senare förlorar förmågan att sköta dem, t.ex. på grund av sjukdom eller försvagat hälsotillstånd.

En intressebevakningsfullmakt ska vara skriftlig på samma sätt som ett testamente.

För att fullmakten ska tas i bruk bör fullmakten i original och ett läkarutlåtande inlämnas till magistraten.

Ålands hälso- & sjukvård